

SPEKTROSKOPIK TƏDQIQAT METODLARI

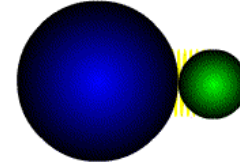

HOЦ HT

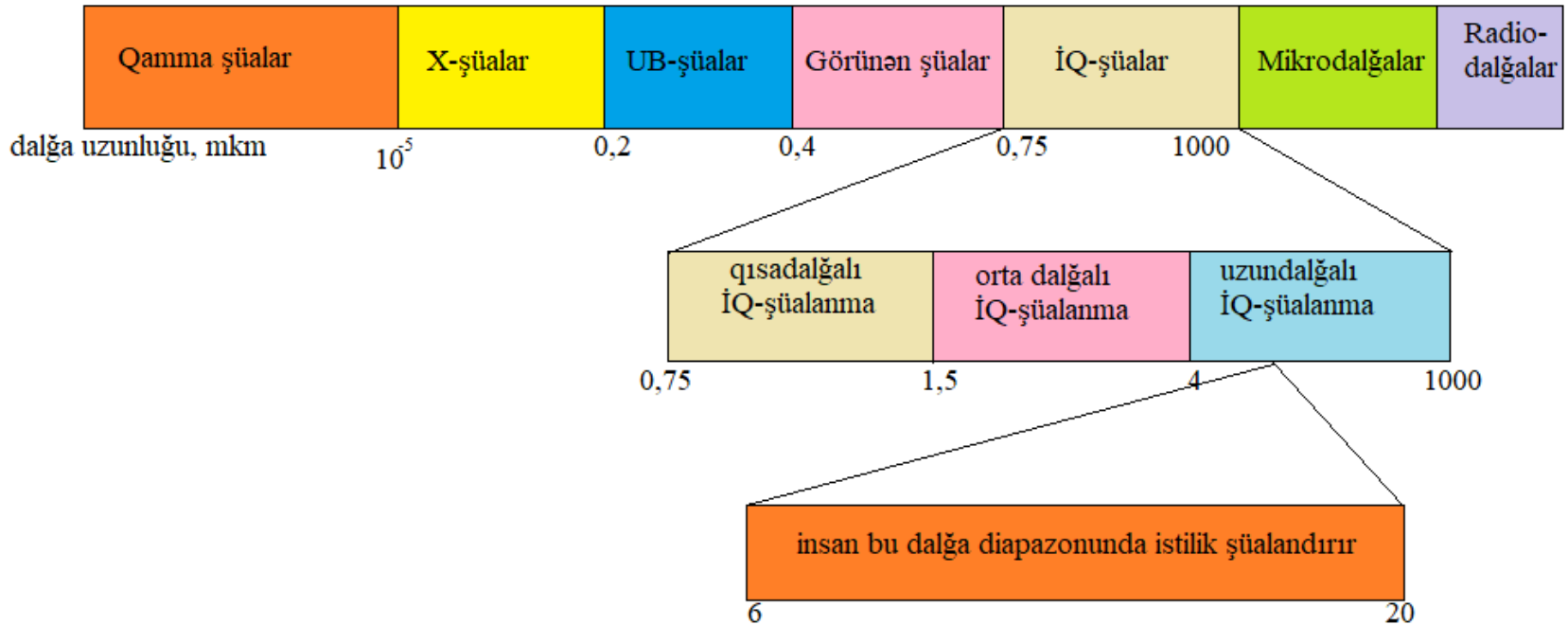

İQ spektroskopiya

maddə tərəfindən infraqırmızı şüalanmanın udulmasına əsaslanan metoddur

Vibration of a Diatomic Molecule
Approximates an Oscillating Spring

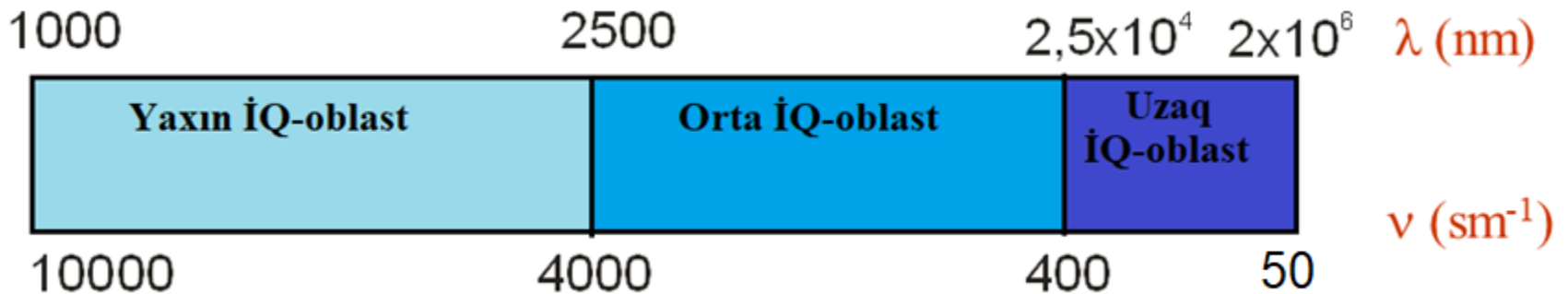

«yaxın» İQ-obləst 10000 - 4000 sm⁻¹

«orta» İQ-obləst 4000 - 400 sm⁻¹

«uzaq» İQ-obləst 400 - 50 sm⁻¹

Rəqsi spektroskopiya

Obertonlar
Hidrogen rabitəsi
Əsas rəqslərin tərkib
tezlikləri

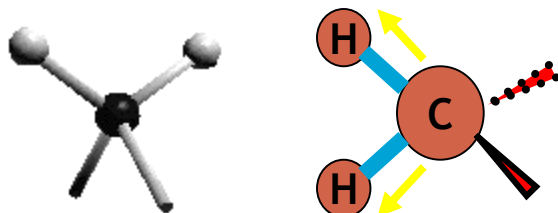
Əsas tezliklər
«Barmaq izləri»
oblastı

M-X rabitələri
Fırlanma
keçidləri

Rəqslərin növləri

VALENT RƏQSLƏR (v) - rabitənin oxu boyunca baş verən ritmik rəqslərdir, bu zaman rəqs edən atomlar arasında məsafə artır və ya azalır, atomlar özləri isə valent rabitəsi oxunda qalır.

simmetrik

Copyright © 1997 Charles E. Abrams

asimmetrik

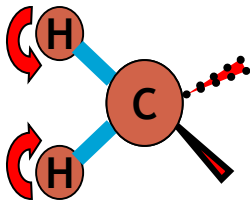
Copyright © 1997 Charles E. Abrams

Asimmetrik rəqslərin tezliyi həmişə simmetrik rəqslərin tezliyindən böyükdür.

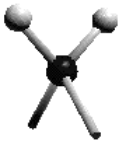
Rəqslərin növləri

DEFORMASIYA RƏQSLƏRİ (δ) - rabitələr arasında bucaqların dəyişməsinə səbəb olan nüvələrin rəqsi hərəkətidir.

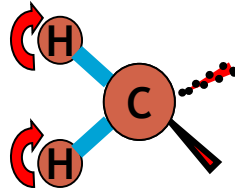
Müstəvidə

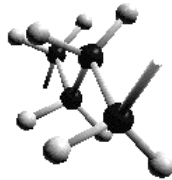
qayçı

Copyright © 1997 Charles B. Abrams

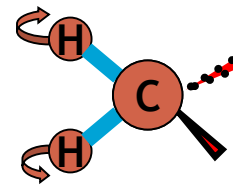

kəfkir

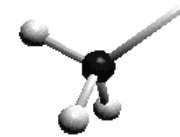

Copyright © 1997 Charles B. Abrams

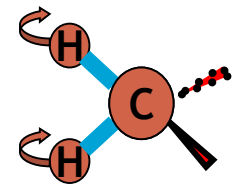
Müstəvidən kənar

burulma

Copyright © 1997 Charles B. Abrams

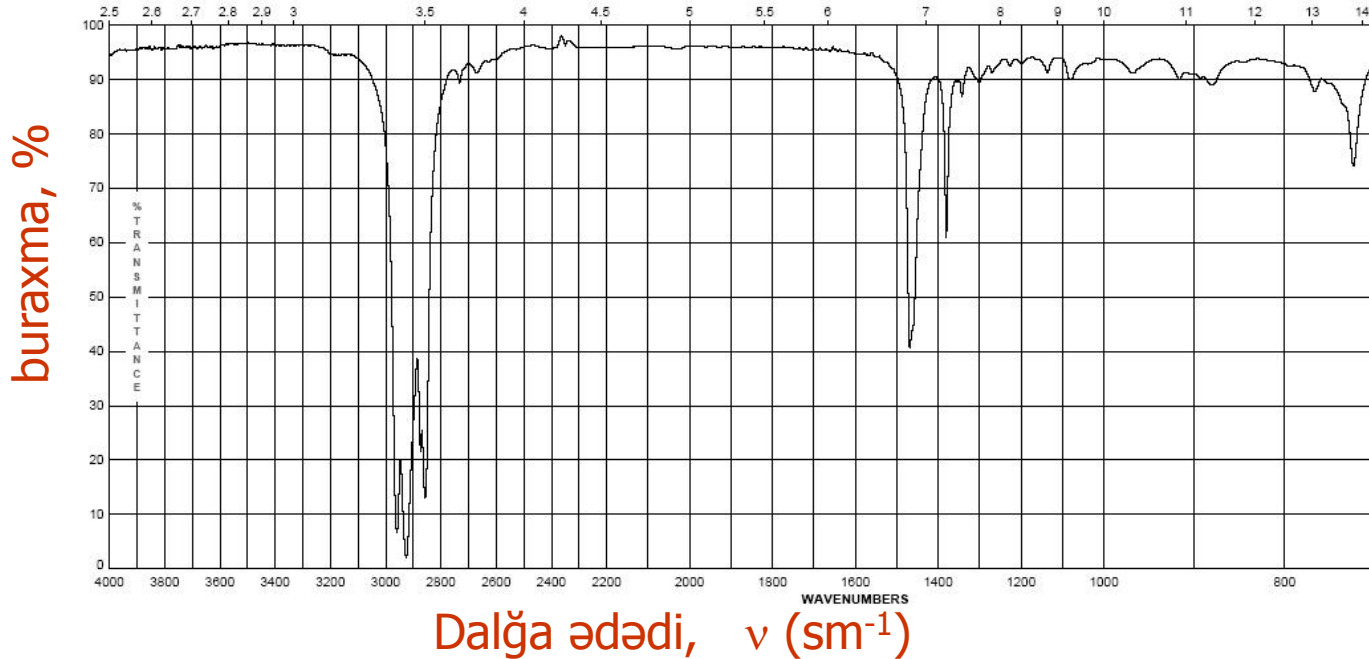

yelpik

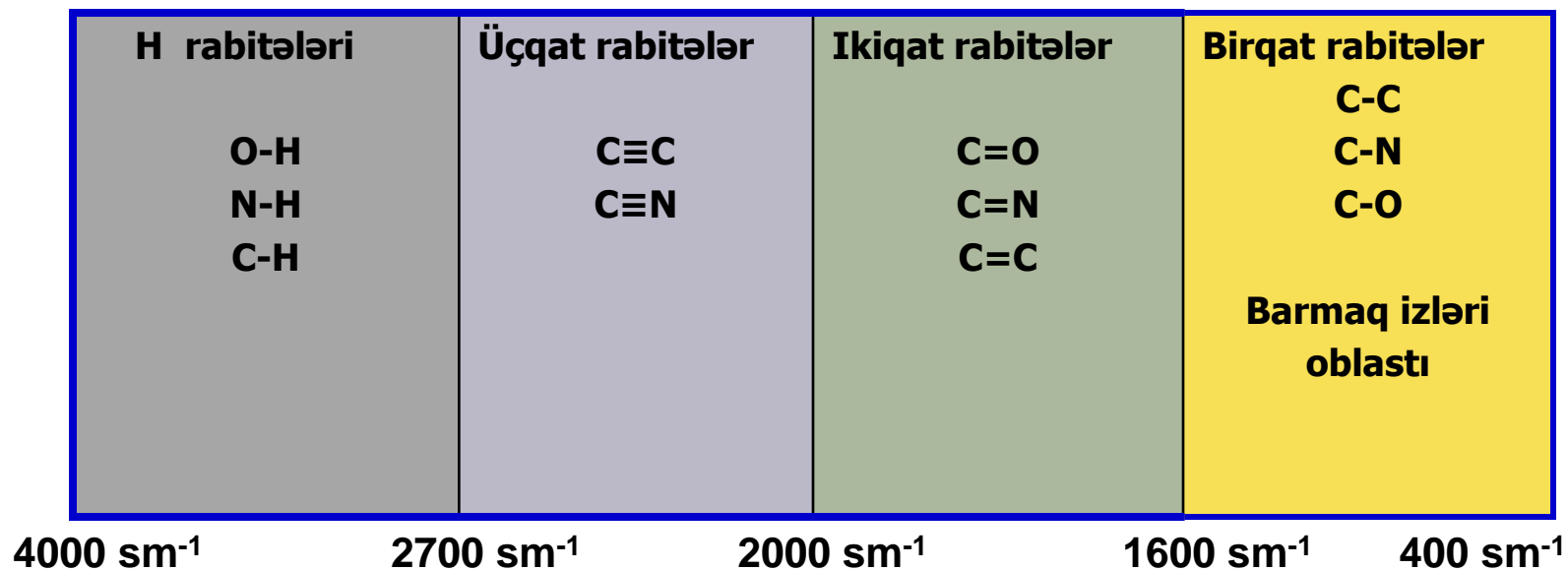
İQ spektr

Molekulda hər bir rəqs müəyyən tezliyə malikdir və aşağıdakılardan asılıdır:

- rəqsin növündən (eyni rabitənin valent rəqslərinin tezliyi deformasiya rəqslərinin tezliyindən böyükdür);
- rabitənin əmələ gəlməsində iştirak edən atomların kütləsindən;
- rabitənin möhkəmliyindən.

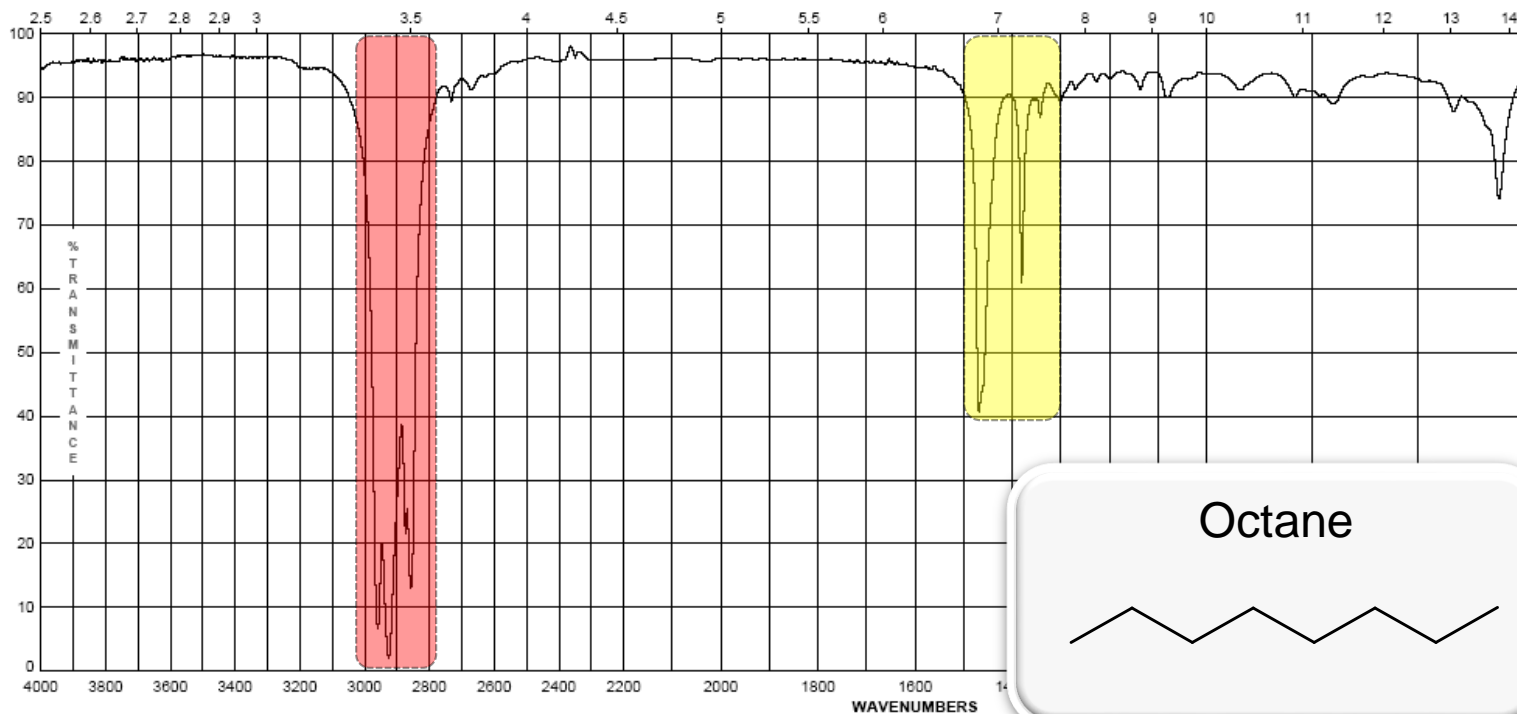

Rəqslərin tezlikləri

ALKANLAR - C-C və C-H rabitələrinin kombinasiyası

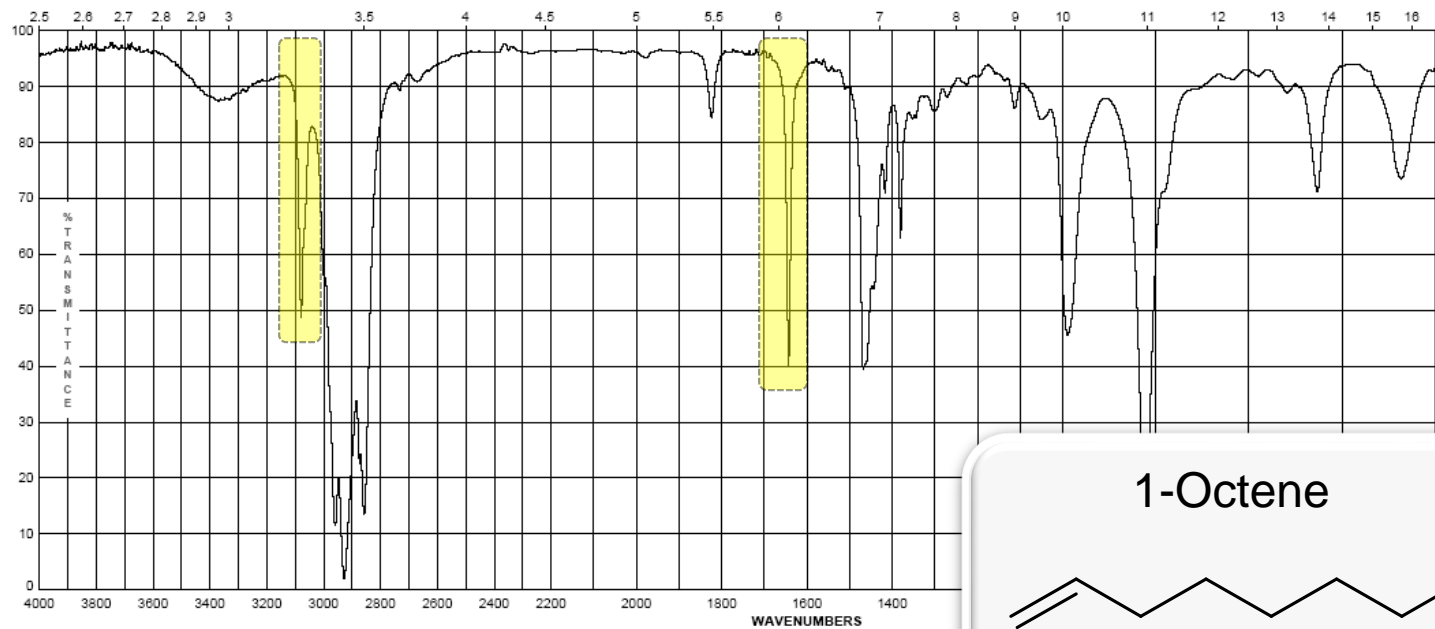
- $\nu(\text{C-C})$ 1360-1470 cm^{-1} :
metilen qrupları arasında (CH_2) 1450-1470 cm^{-1}
metilen (CH_2) və metil (CH_3) qrupları arasında 1360-1390 cm^{-1}
- $\nu(\text{sp}^3 \text{C-H})$ 2800-3000 cm^{-1}

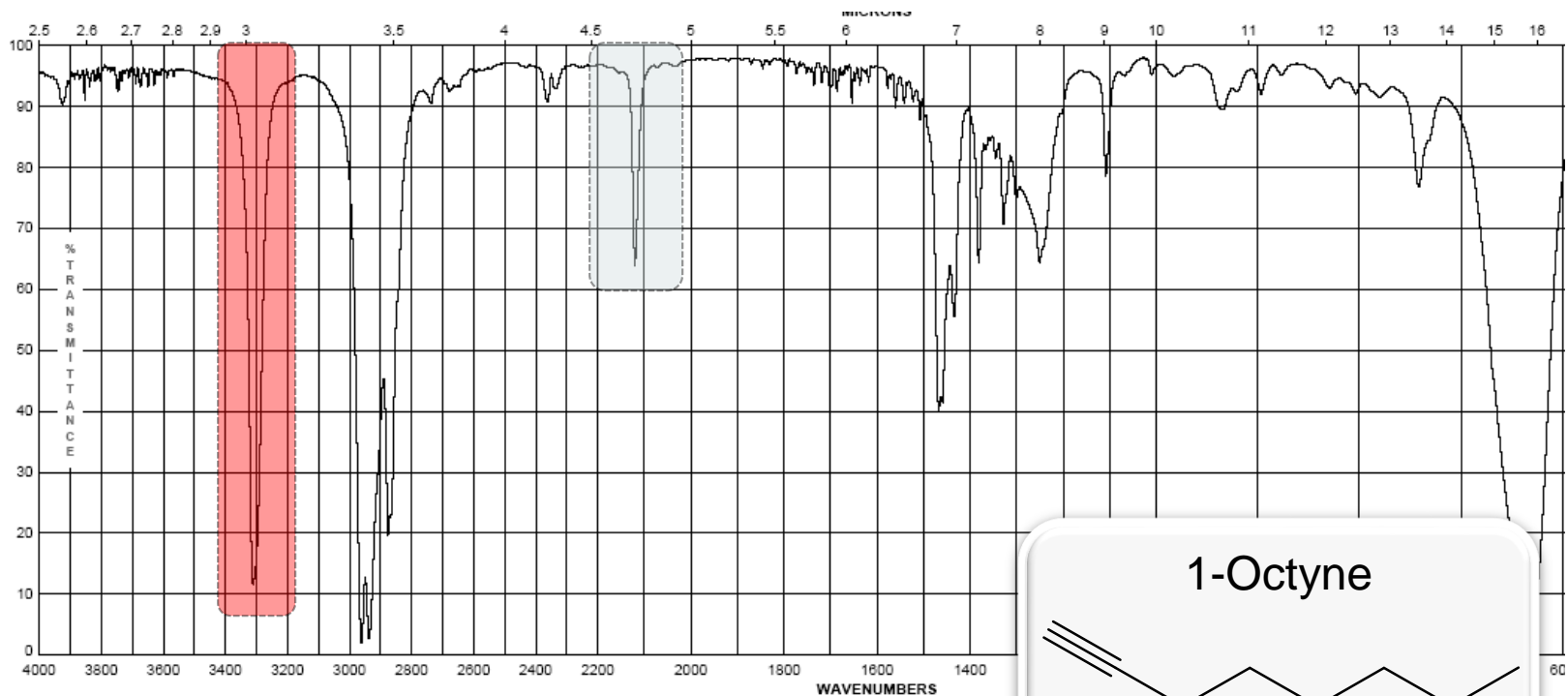
ALKENLƏR - əlavə C=C və vinil C-H rabitələri

- $\nu(\text{C}=\text{C})$ 1620-1680 sm^{-1} yerdəyişmənin artması ilə zəifləyir
- $\nu(\text{C}-\text{H})$ vinil qrupları 3000-3100 sm^{-1}
- + alkanların zolaqları

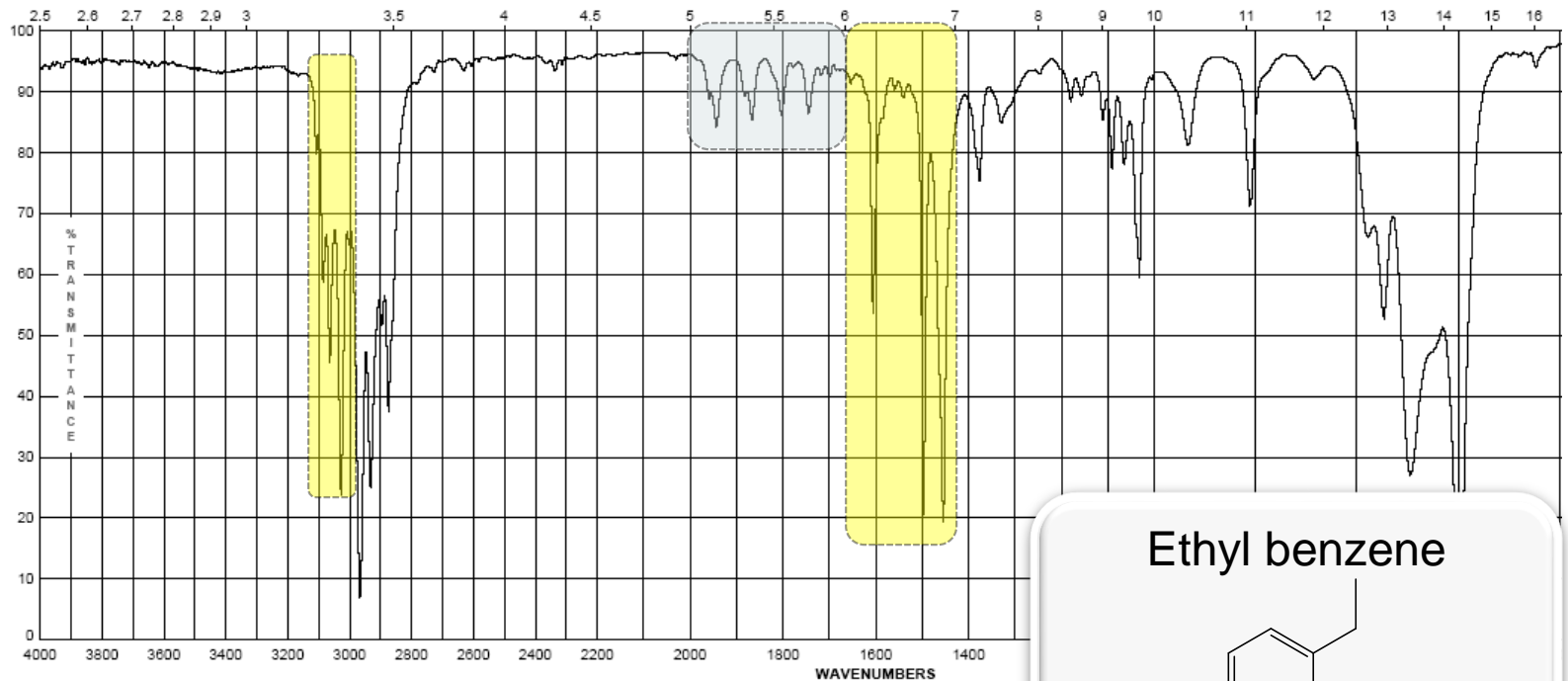
ALKİNLƏR - əlavə $C\equiv C$ və sp C-H rabitələri

- $\nu(C\equiv C)$ 2100-2260 cm^{-1} ; zolaqların intensivliyi rəqslərin asimetriyasından asılıdır, terminal alkinlər üçün daha güclüdür
- Terminal alkinlər üçün $\nu(C-H)$ 3200-3300 cm^{-1} (c). Daxili alkinlər üçün bu zolaqlar yoxdur
- $\nu(C-H)$ vəziyyətinə görə alkanları, alkenləri və alkinləri ayırmaq çətin deyil

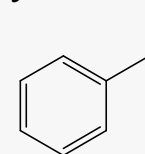

AROMATİK BİRLƏŞMƏLƏR

- Benzol nüvəsində elektronların delokallaşma səbəbindən C-C rabitələrinin enerjisi C=C ilə müqayisədə kiçikdir.
- $\nu(\text{C-C})$ - İki qrup 1500 və 1600 cm^{-1} zolaqları, daha yüksək intensivlikli aşağı tezlikli zolaqlar
- $\nu(\text{C-H})$ 3000-3100 cm^{-1}

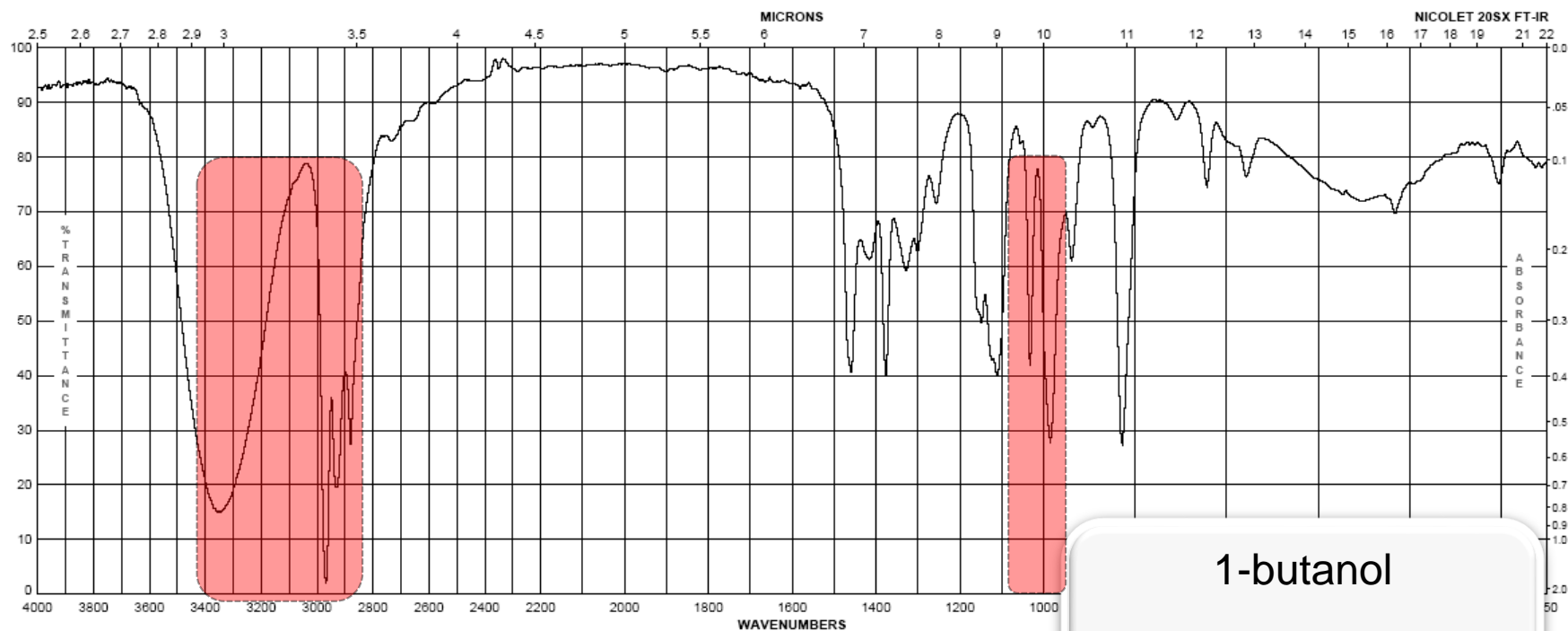

Ethyl benzene

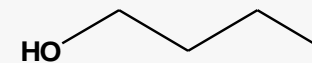

SPİRTLƏR

- Güclü geniş zolaq $\nu(\text{O-H})$ 3200-3400 sm^{-1}
- $\nu(\text{C-O})$ 1050-1260 sm^{-1} (c) :
- ilkin 1075-1000; ikincili 1075-1150; üçüncü 1100-1200; aromatika 1180-1260 sm^{-1}

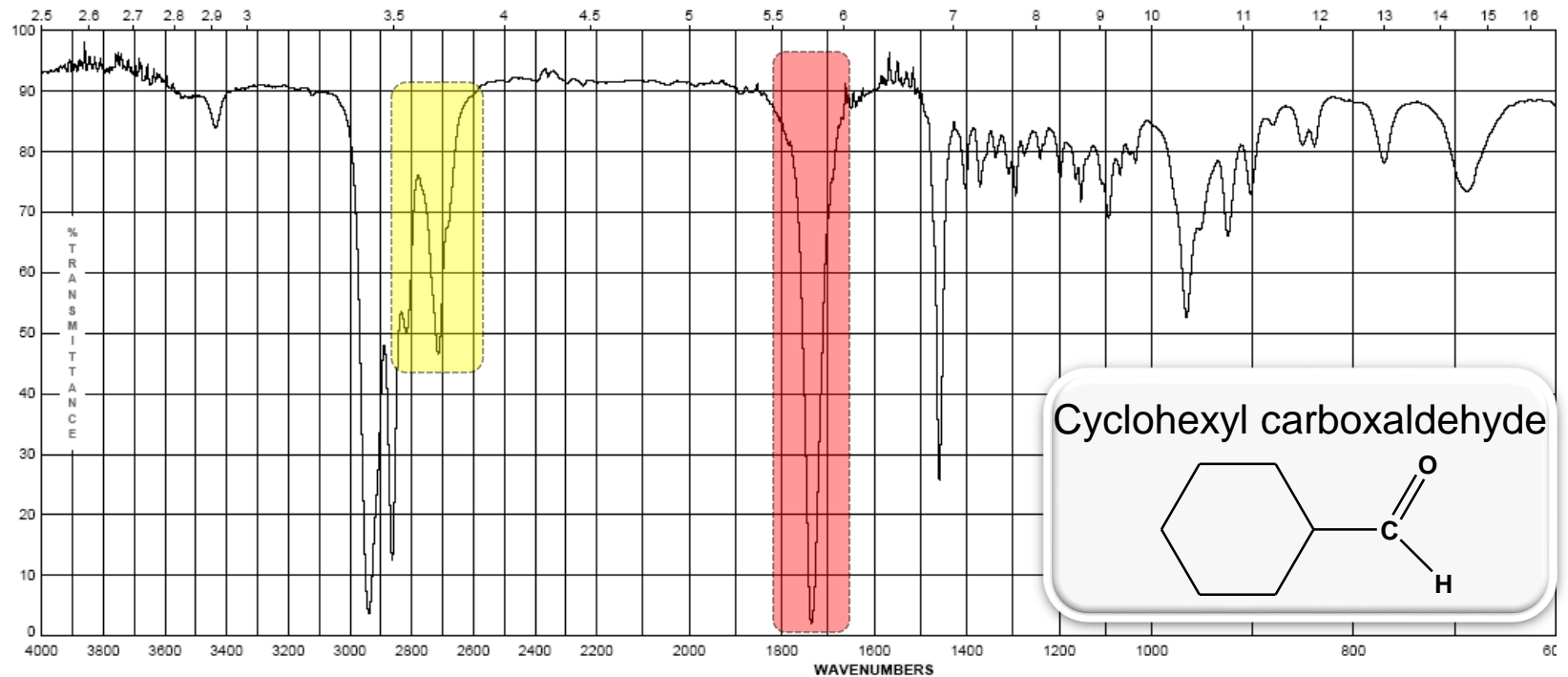

1-butanol

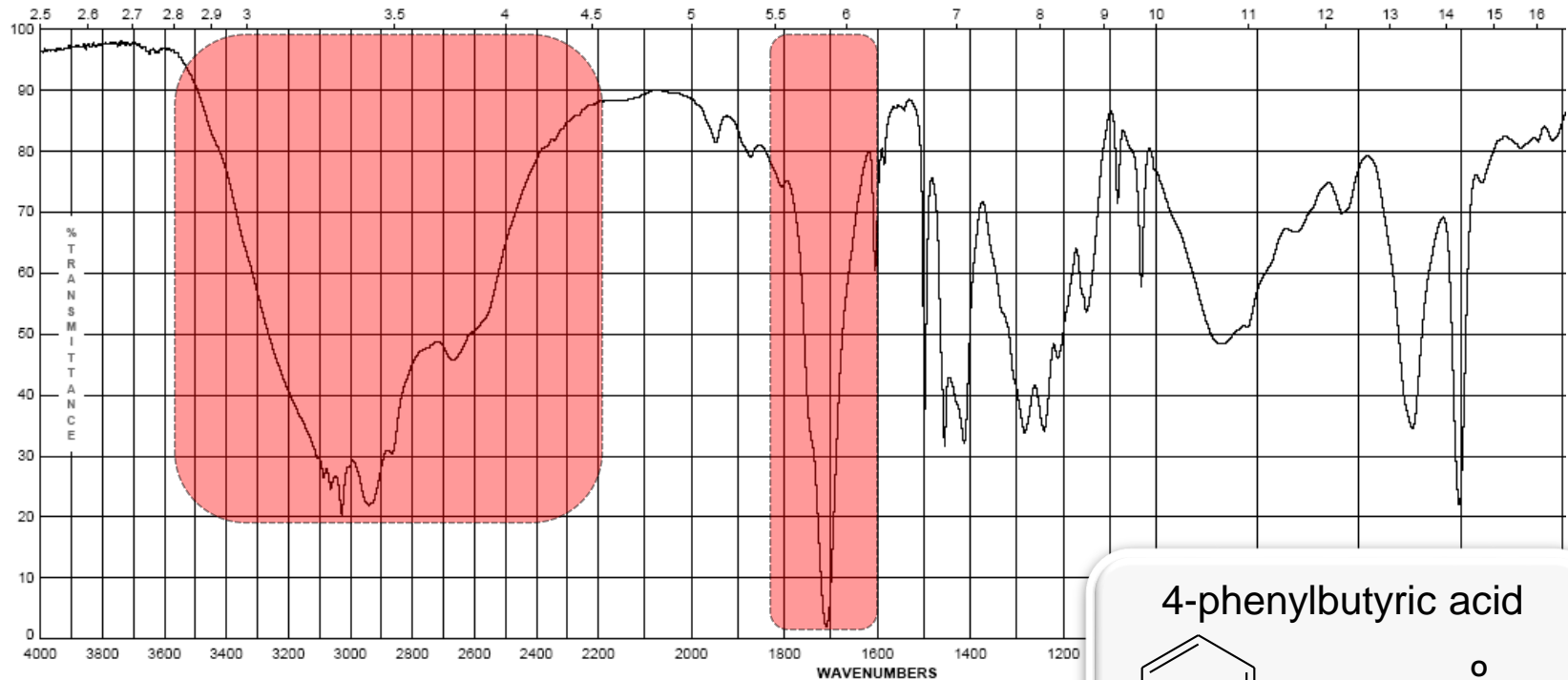
ALDEHİDLƏR

- $\nu(\text{C}=\text{O})$ 1720-1740 cm^{-1} Yerdəyişməyə həssas zolaq.
- $\nu(\text{sp}^2 \text{C}-\text{H})$ 2720 və 2820 cm^{-1} (c) “Fermi dubleti” adlanır

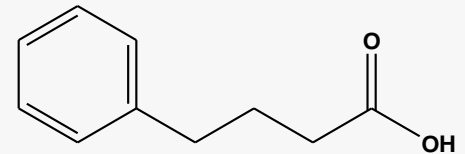

KARBON TURŞULARI

- «Çirkli» İQ-spektrlər verir
- $\nu(\text{C}=\text{O})$ 1700-1725 sm^{-1}
- $\nu(\text{O}-\text{H})$ 2400-3500 sm^{-1} spektrin demək olar ki, yarısını örtən çox geniş zolaqdır

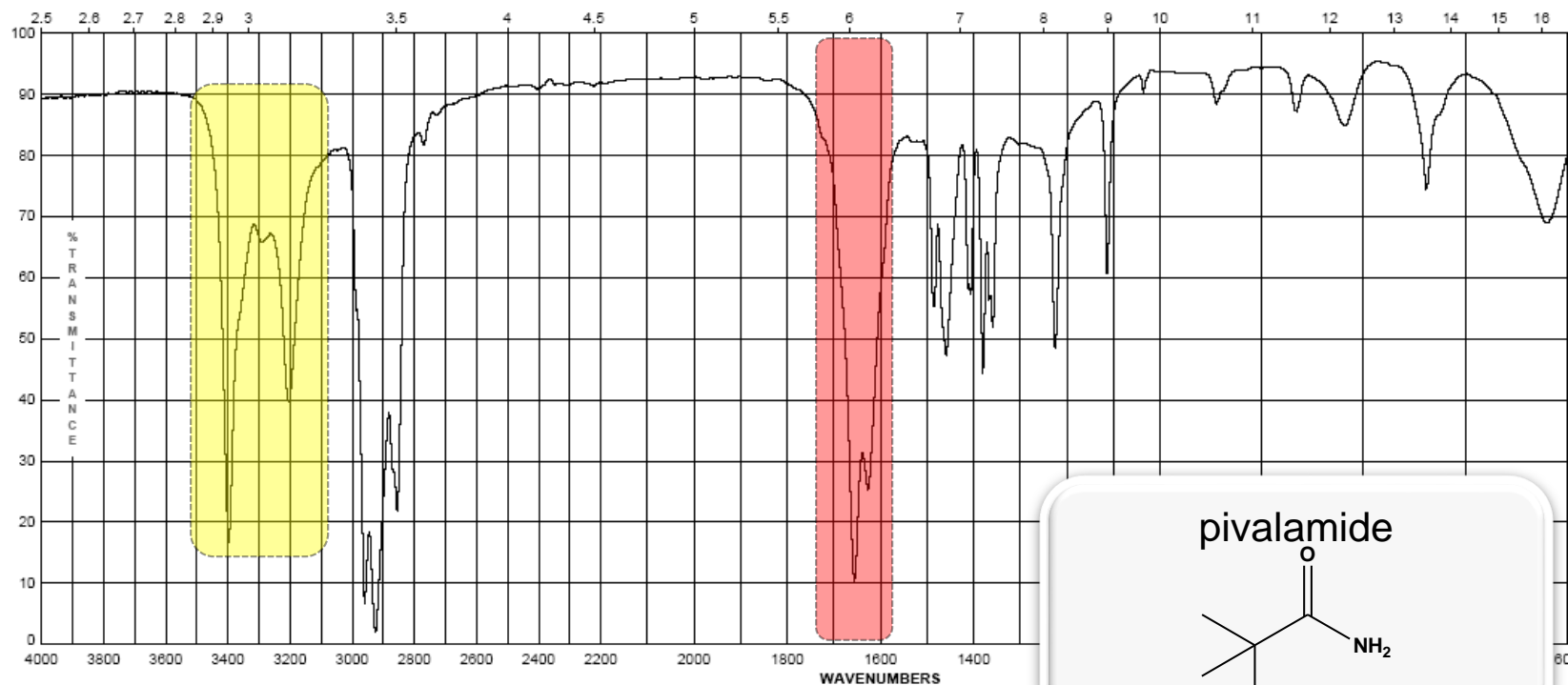

4-phenylbutyric acid

AMİDLƏR

- $\nu(\text{C}=\text{O})$ 1640-1680 cm^{-1}
- $\nu(\text{N-H})$ ilkin amidlər ($-\text{NH}_2$) 3200-3500 cm^{-1} dublet
- $\nu(\text{N-H})$ ilkin amid ($-\text{NHR}$) 3200-3500 cm^{-1} singlet

Cihazlar

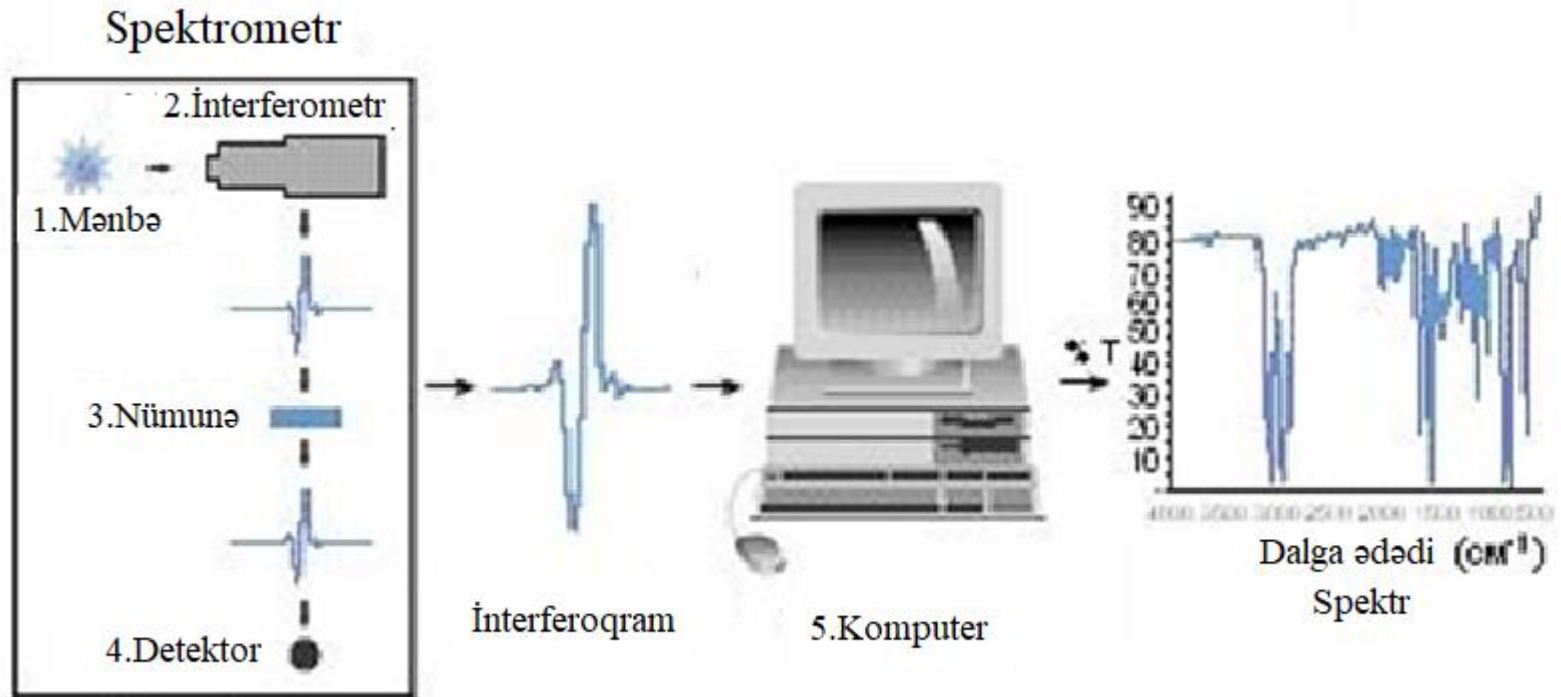

ilk iQ spektrometr
Perkin Elmer 1944 ci il.

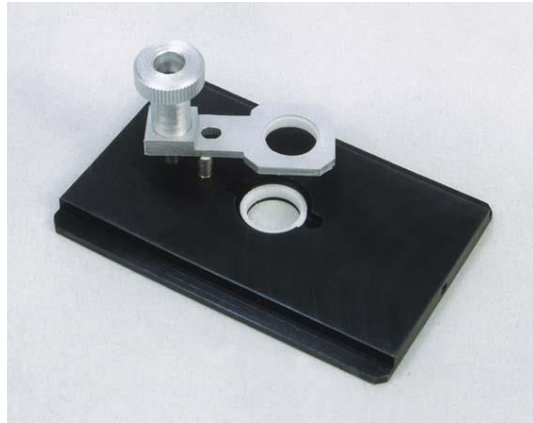

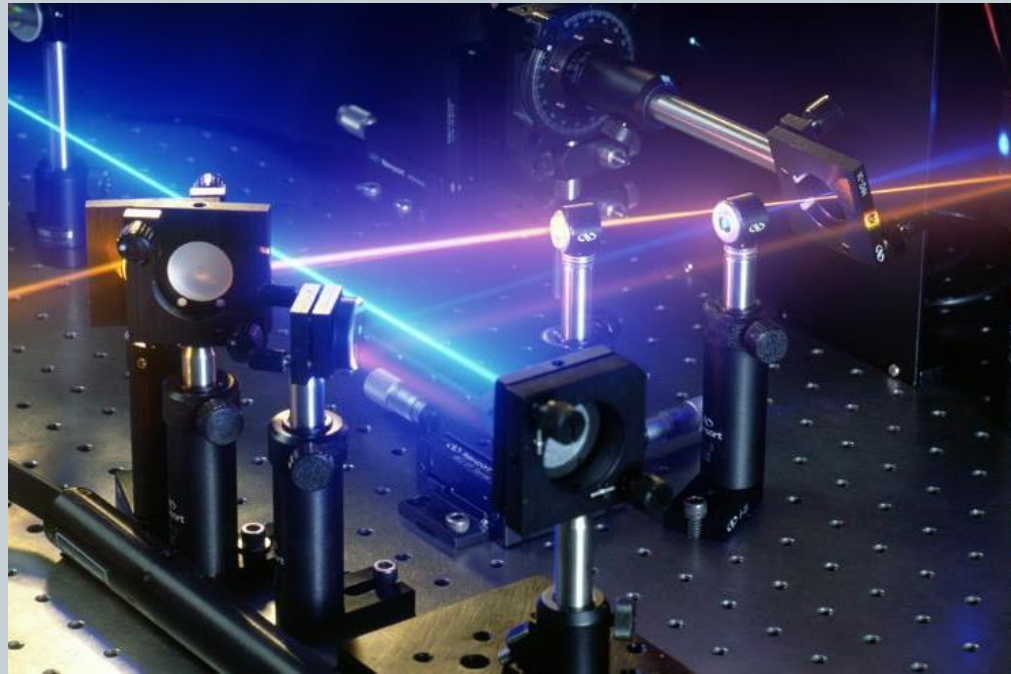
İQ-Furye spektrometrin iş prinsipi

Aksesuarlar

Raman (kombinasiyalı səpilmə) spektroskopiyası

Reley və kombinasiyalı səpilmə

- Reley səpilməsi – şüalanmanın tezliyinin dəyişməsi ilə müşayət olunmayan ani elastiki səpilmədir.
- Kombinasiyalı səpilmə - şüalanmanın tezliyinin dəyişməsi ilə müşayət olunan elektromaqnit şüalanmanın ani qeyri-elastiki səpilməsidir.

Raman (kombinasiyalı səpilmə) spektroskopiyası

- Raman spektroskopiyası (kombinasiyalı səpilmə) – kombinasiyalı səpilmə zamanı spektral tərkibin qeydə alınmasının kimyəvi və struktur analizin effektiv metodudur.

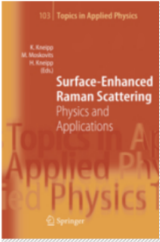

Journal of
RAMAN SPECTROSCOPY

Journal of Raman Spectroscopy

© John Wiley & Sons, Ltd.

Impact Factor: 3.087
ISI Journal Citation Reports © Ranking: 2011: 11/41 (Spectroscopy)
Online ISSN: 1097-4555

Surface-Enhanced Raman Scattering

Physics and Applications
Series: » Topics in Applied Physics, Vol. 103
Kneipp, Katrin; Moskovits, Martin; Kneipp, Harald (Eds.)
2006, XVIII, 466 p. 221 illus., 3 in color.

Available Formats:

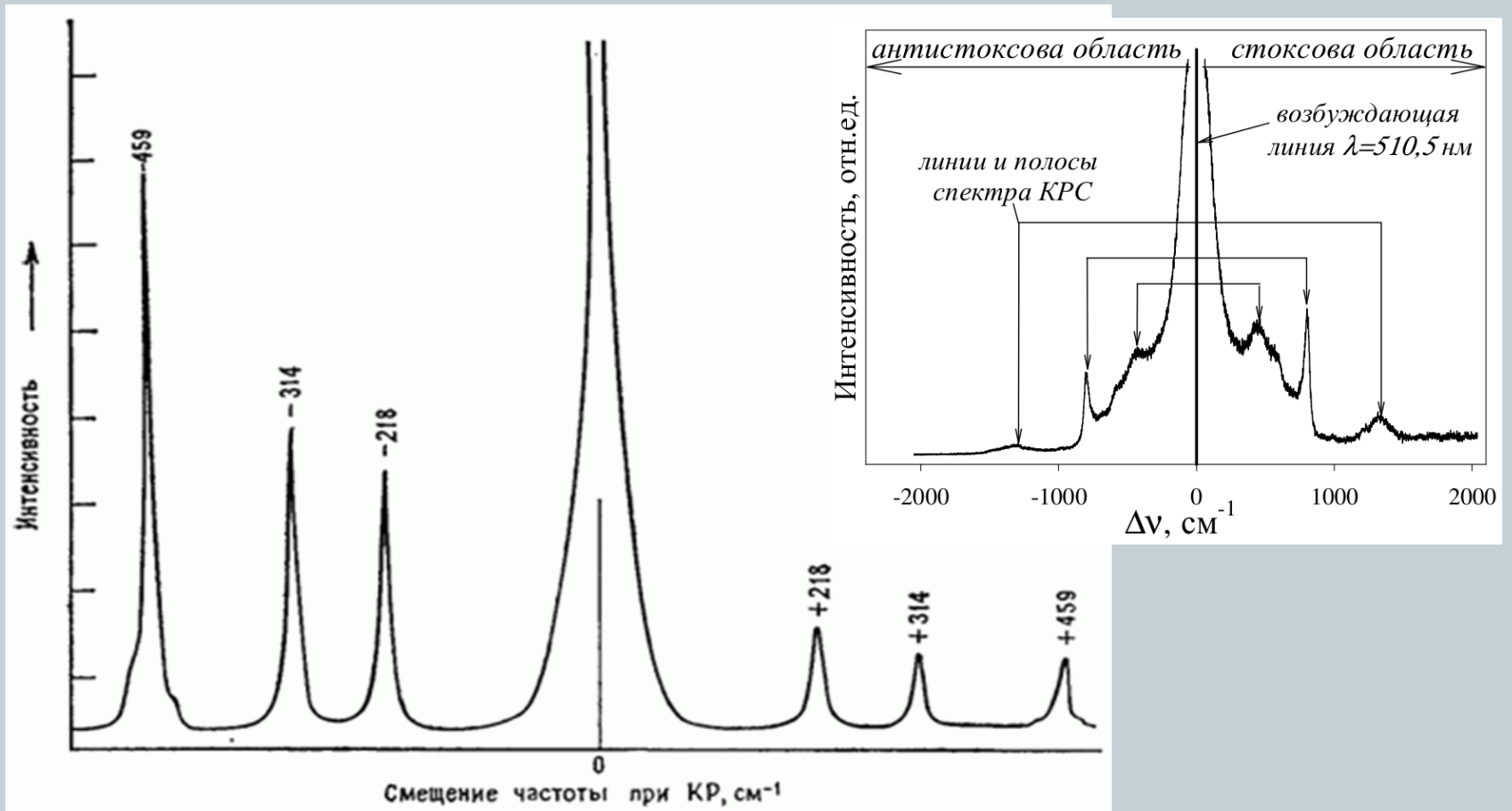
Hardcover ⓘ
ISBN 978-3-540-33566-5
Usually dispatched within 3 to 5 business days.
(net) **240,00 €** ⓘ ⓘ

Softcover ⓘ

eBook ⓘ

[Read online](#)

Raman spektrləri

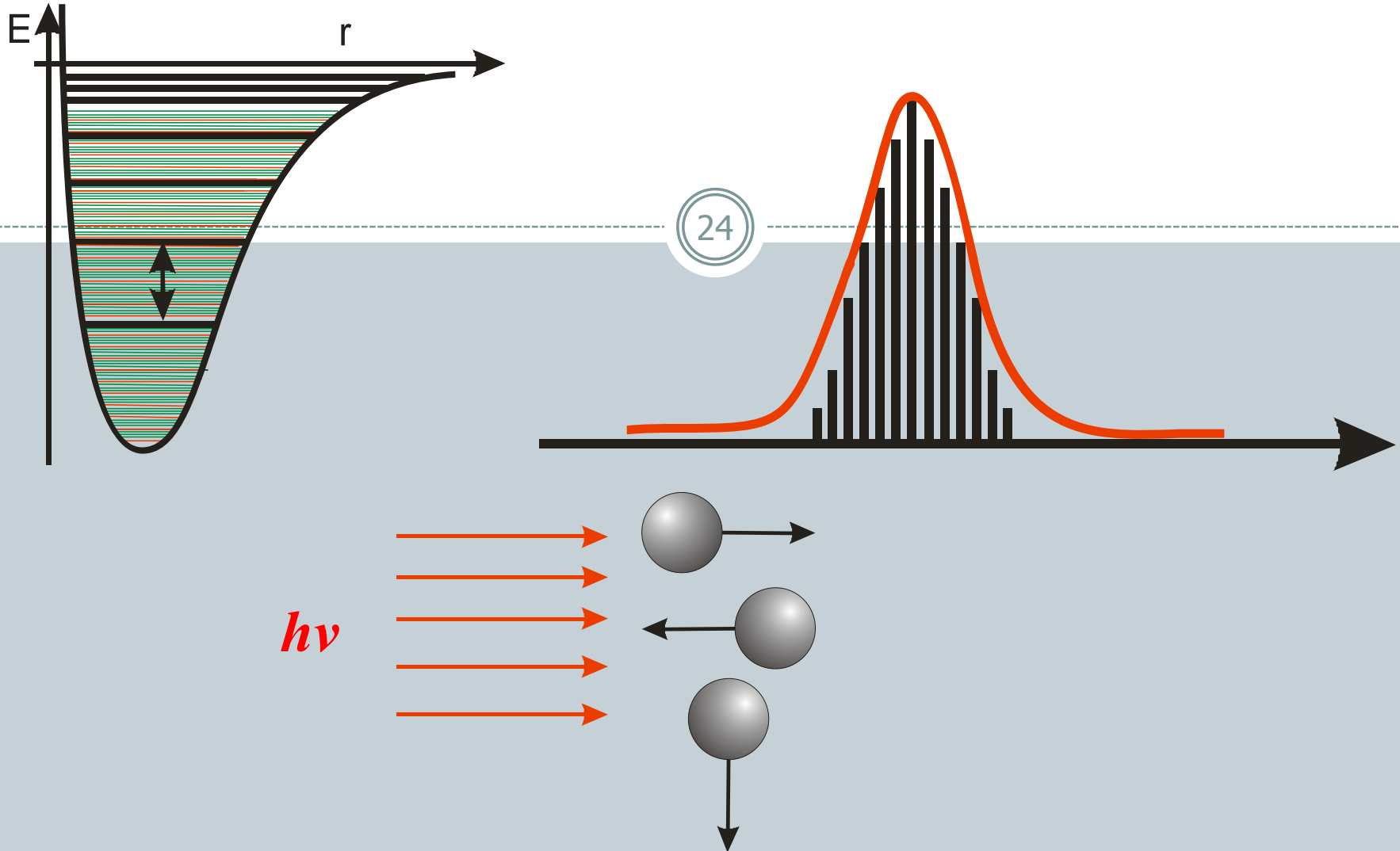

Raman spektrometrlər

UB spektroskopiya

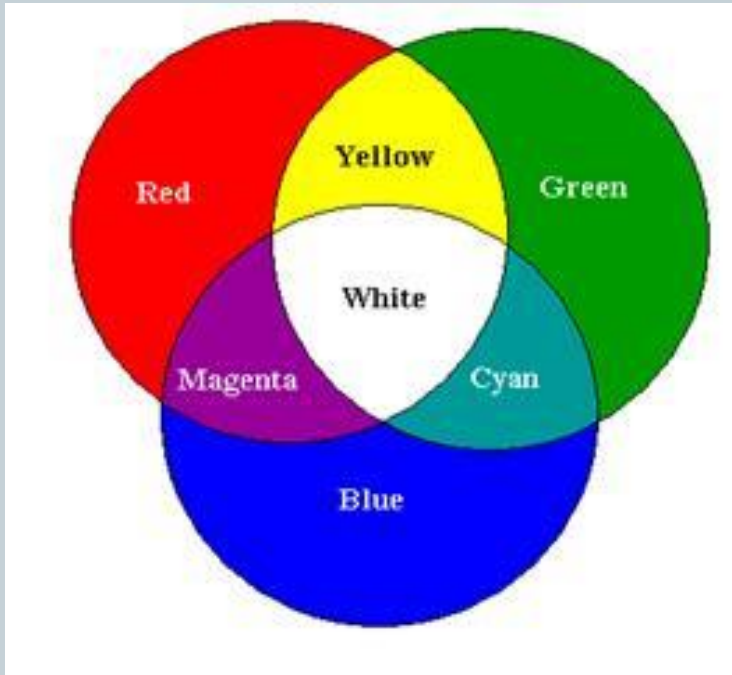
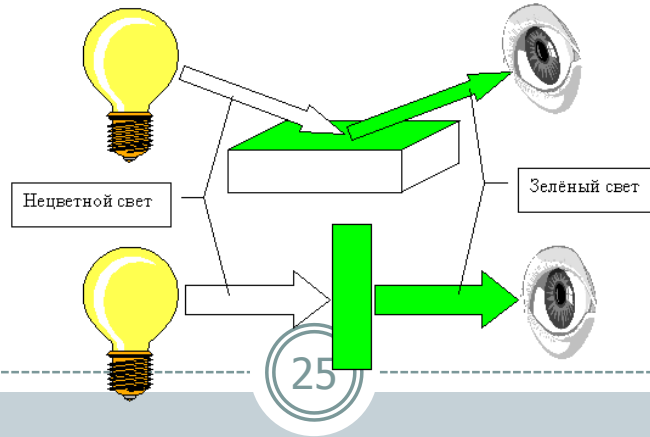
Energetik səviyyələr

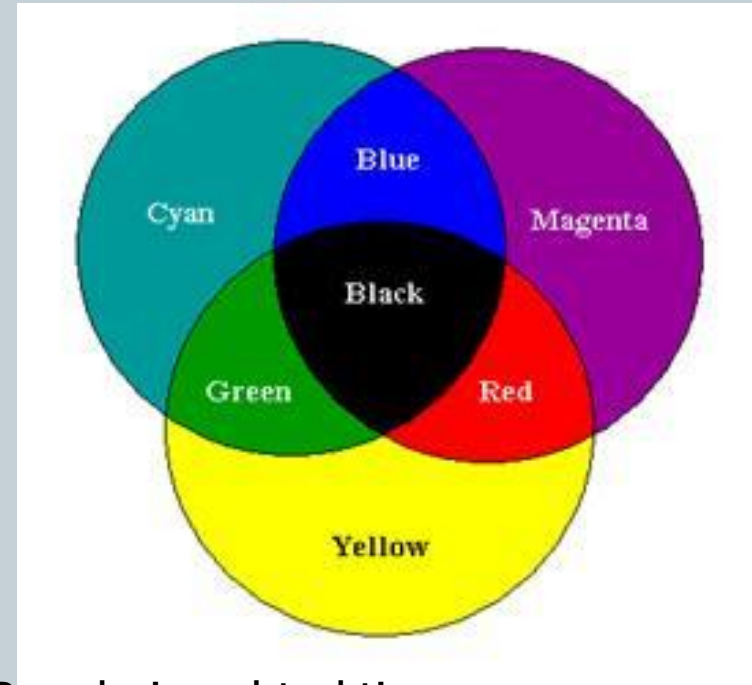

UB spektroskopiya

Obyektin rəngi

Rənglərin additiv qarışması

Rənglərin subtraktiv qarışması

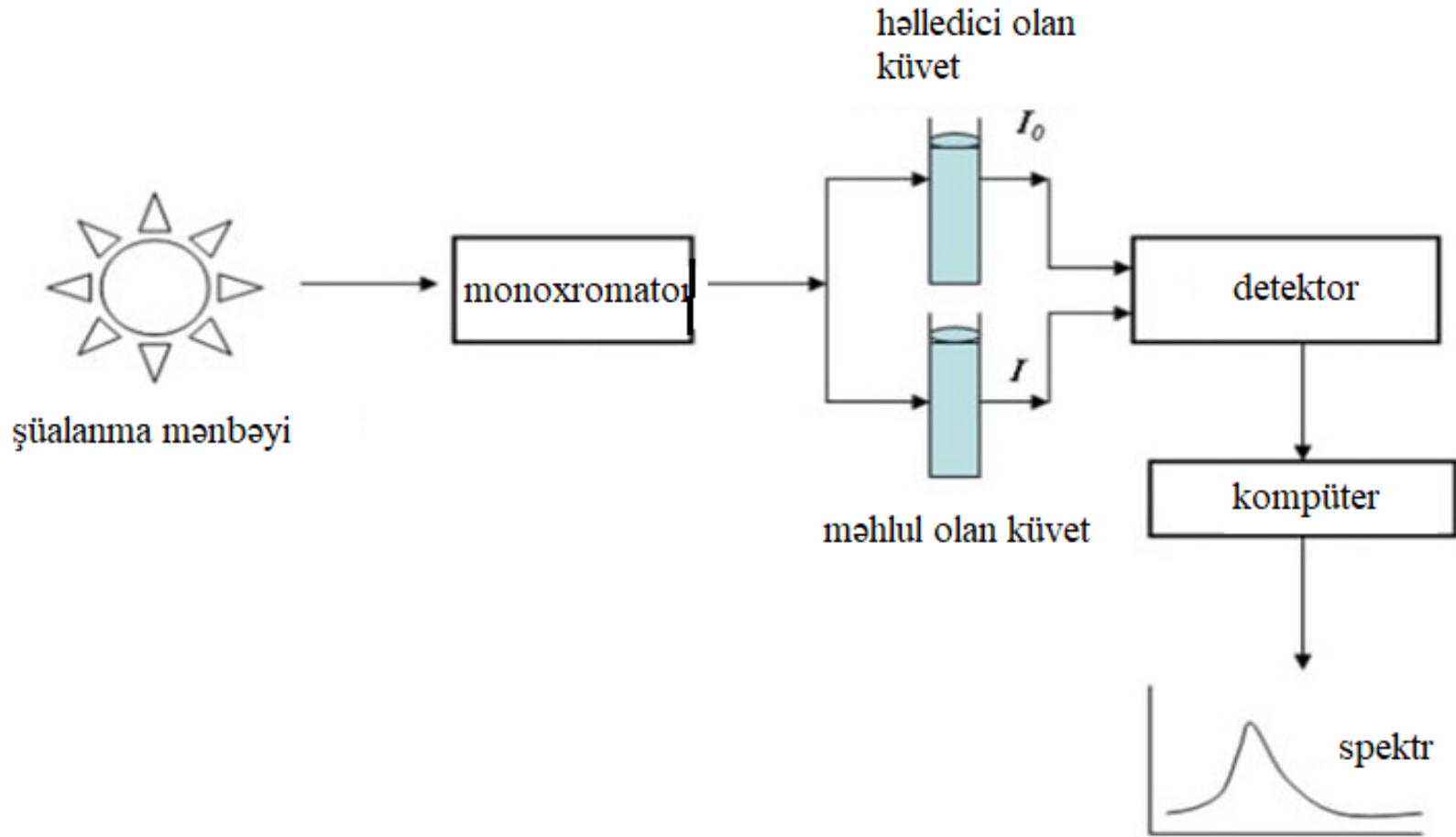
UB spektroskopiya

Obyektin rəngi

Spektrin əsas rənglərinin sərhədləri

λ, nm	Spektral rəng	Əlavə rəng
400-435	Bənövşəyi	Yaşılımtıl sarı
435-480	Göy	Sarı
480-490	Yaşılımtıl göy	Narıncı
490-500	Göy-yaşıl	Qırmızı
500-560	Yaşıl	Tünd qırmızı
560-580	Sarımtıl yaşıl	Bənövşəyi
580-595	Sarı	Göy
595-605	Narıncı	Yaşılımtıl-göy
605-730	Qırmızı	Göy-yaşıl
730-760	Tünd qırmızı	Yaşıl

UB-spektrofotometr

Optik spektrofotometrın prinsiplial sxemi

UB spektrofotometrlər

**DIQQƏTİNİZƏ GÖRƏ
MİNNƏTDARAM**